

Prilog poznavanju ornitofaune Šipova i Novog Sela

Goran Topić¹, Marko Janković², Goran Zubić³

Topić, G., Janković, J., Zubić, G., 2011/2012: Contribution to the knowledge of bird fauna of Šipovo and Novo Selo

Ornithological research has never been conducted continuously in the vicinity of Šipovo and Novo Selo. Until recently only sporadic data were available on a small number of species, some of it dating back from the late 19th century. Over the last few decades, a collection of preserved bird specimen created by the local hunters has given a slight insight into bird presence on the River Pliva. At the same time, local hunters proved to be a resourceful source of data about species familiar to them. This paper provides an overview of the findings obtained through the recent research, carried out in the period from 2005 to 2012, taking into account data obtained from historical and other sources as well. A total of 161 bird species have been recorded on the territory of Novo Selo and Šipovo. During the period from 2005 to 2012, 153 bird species were recorded by the authors.

Key words: ornithofauna, Šipovo, Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina

Uvod

Postoji veoma mali broj publikacija o pticama Bosne i Hercegovine (Kotrošan i Papes, 2007). Isto se može reći i za opštinu Šipovo, kao jednu od najnerazvijenijih opština u Republici Srpskoj (Bojović et al., 2008). Podaci o istraživanju ptica ovog područja prvi put se sreću u radovima Raisera (1895). Nakon toga primetan je nedostatak istraživanja, sve do prve decenije XXI veka. Jedini izvor informacija o pticama Šipova i okoline, u ovom izrazito dugom međuperiodu, potiče iz lokalnih preparatorskih zbirki. Svi noviji literaturni podaci tiču se pojedinačnih vrsta i najvažniji su od Gašića (2001, 2010) i Dročića (2006). Zubić (2009, 2010) daje značajne podatke za gnežđenje velikog tetreba na planini Vitorog. Drugi izvori, pored navedenih, pominju i sledeće vrste: jastreb (*Accipiter gentilis*), suri orao (*Aquila chrysaetos*), sivi soko (*Falco peregrinus*) i golub grivnaš (*Columba palumbus*) (Maunaga, 2005).

Budući da nema mnogo uporedivih podataka iz ranijih istraživanja, primarni cilj ovog rada je sumiranje rezultata niza terenskih istraživanja ptica na ovim prostorima u periodu od 2005-2012. godine.

Geografske odlike istraživanog područja

U užem smislu područje opštine Šipovo se nalazi na prostoru Dinarida, na jugu od glavnog grebena planine Vitorog, da bi idući prema severu zahvatala vitorošku krašku visoravan, koja se na istočnom delu spušta u dolinu reke Janj, a na zapadu u

¹ Društvo za istraživanje i zaštitu biodiverziteta, Brace Potkonjaka 16, 78000 Banja Luka

² Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije, Radnička 20a, 21000 Novi Sad Novi Sad

³ Opština Kupres – Republika Srpska

dolinu reke Plive. Severno od doline Plive granica zahvata obronke planine Lisine. Zapadno od doline reke Janj je masiv Stolovac sa prašumom Janj. Visinski raspon se kreće na jugu sa Velikim Vitorogom, od 1.907 m nadmorske visine do nivoa Plive u Ljojčićima na 440 m nadmorske visine. U reljefnom pogledu južni deo područja Opštine pripada planinskom i planinsko-subalpskom pojasu, severni deo brdsko-planinskom, a središnji deo dolinsko-brdskom. U geografskom pogledu područje leži između 16°53'27,5" i 17°18'15,2" istočne geografske dužine i 44°4'56,1" i 44°21'59,9" severne geografske širine. Prostor je ispresecan rekama Plivom i Janj i rečicama Sokočnica, Lubovica i Volarica i veoma je raznolik po svojoj geološkoj građi, građi terena i hidrološkim karakteristikama (Kadić et al., 2006). Na ovom području mogu se izdvojiti dve različite prirodno-geografske celine: Janj i Župa (Mitrić, 2004).

Ukupna površina Šipova iznosi 460 km², od toga na šume otpada oko 22.000 ha ili 48%, na livade i pašnjake oko 15.550 ha ili 33%, na oranice i voćnjake oko 6.500 ha ili 15% i na neproduktivno zemljište oko 2.000 ha ili 5% (Anonymous, 2004).

Područje opštine Šipovo uglavnom je izgrađeno od mezozojskih i kenozojskih stena. Janjska visoravan i njen planinski obod uglavnom su izgrađeni od mezozojskih stena, dok su duž reke Janj prisutne stene kenozojske starosti. Prema klimatskoj rejonizaciji na području opštine Šipovo vlada umereno-kontinentalna, planinska i subalpska klima. Pomenute klime se modifikuju elementima reljefa, a takođe i uticajima drugih klime: submediteranskom i panonsko-zapadna varijanta, dolinoma Vrbasa. Isto tako umereno-kontinentalna klima modifikuje se uticajem planinske klime pa su zime nešto hladnije. Svi zimski meseci na planinskom delu područja su sa prosečnim negativnim temperaturama, dok su u brdskim delovima prosečne negativne temperature zabeležene u decembru i januaru. Najtopliji meseci u planinskom i brdskom delu su juli i avgust, ali su razlike značajne, u proseku 5,7 °C. U vezi sa temperaturnim prilikama je i stanje oblačnosti, odnosno dužina sijanja sunca (broj sunčanih dana). Na tom području vrednosti oblačnosti se kreću oko 60%, a broj sunčanih sati tokom godine iznosi od 1.700 do 1.800 sati. Godišnja količina padavina varira, zavisno od lokalnih uslova, 750-1.000 mm u brdskom pojasu, a u planinskom 1.200-1.500 mm. Orografsko-edafski faktori modifikuju klimu, stvarajući mikroklimu koja uslovljava pojavu trajnih stadijuma vegetacije: na plitkim zemljištima, strmim nagibima i toplijm položajima javljaju se šumske zajednice termofilnih lišćara (zajednice belog graba, zajednice crnog graba i crnog jasena i druge). Vetar kao element klime pospešuje transpiraciju i isparavanje vlage iz zemljišta, a uz to vrši eolsku eroziju u visokoplaninskom i subalpskom pojasu. Iz pregleda učestalosti i jačine vetrova, najčešći su jugozapadni i zapadni vetrovi (Mlinište i Jajce), a sa Kupreškog polja bura, dok su iz ostalih pravaca ređi. Najjače duvaju južni i jugozapadni vetrovi, a najslabije iz zapadnog i istočnog smera. U proseku uzevši najjači vetrovi dolaze sa Mliništa. Jugo jače duva od bure (Kadić et al., 2006).

Materijal i metode rada

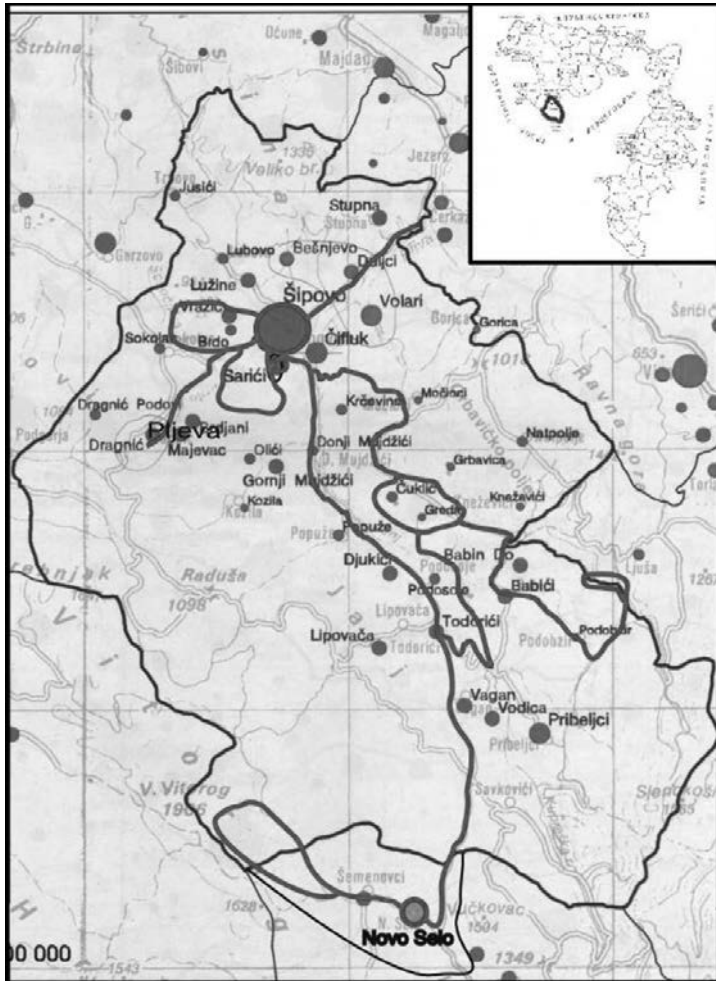
Istraživanje je vršeno metodom transekata i slobodnog posmatranja. Transekti su birani reprezentativno da bi se pokrili svi prisutni tipovi staništa, a ptice su posmatrane dvogledom optike 10x50. Intenzitet rada na terenu nije bio jednak u svim godinama, kao ni u svim sezonama/mesecima. Podaci o malom broju vrsta prikupljeni su iz postojećih literaturnih podataka, a jedan deo vrsta determinisan je u lovačkim zbirkama. Brojnost pojedinih vrsta ptica utvrđena je od strane autora direktnim brojanjem, zatim procenom ili na osnovu snimljenih fotografija prilikom terenskih istraživanja.

Narodni nazivi ptica su preuzeti iz Vasić et al. (2004, 2005), a naučni nazivi su po Clementsu (2007).

Rezultati su predstavljeni u formi popisa, a za svaku vrstu u sledećem formatu: [latinski naziv vrste] [narodni naziv vrste] [broj primeraka (po polu i starosti ili broj jedinki, a ako odsustvuje, vrsta je samo registrovana)][datum][makro ili mikrolokalitet].

Istraživani lokaliteti (Karta 1):

- Strojice, Vagan, Babići, Čuklić – travnate visoravni sa retkom, mestimično prisutnom drvenastom i žbunastom vegetacijom, pod pritiskom ispaše i košenja. Nadmorska visina 800-950 m.
- Severozapadni deo Kupreškog polja (Novo Selo) – travnata visoravan bez žbunaste vegetacije sa mestimično sađenim šumarcima belog bora, breze i topole oko groblja i naselja. Nadmorska visina 1.130-1.250 m.
- Tok reke Plive, Janja i Sokočnice – planinske klisure sa prisutnim krečnjačkim liticama, siparima, sa dosta razvijenom šumskom i žbunastom vegetacijom.
- Šljokića podovi pod Vitorogom, Janjska prašuma – visokoplaninska staništa do gornje granice šume. Nadmorska visina 1.150-1.600 m.
- Borovica – stanište sekundarnog karaktera sa zasadom belog i crnog bora. Nadmorska visina 800-900 m.
- Grad Šipovo sa okolinom – karakteristično naselje u dolini reke, rašireno po okolnim brdima. Nadmorska visina 440-530 m.

Slika 1. Pregled istraživanog područja
Figure 1. Overview of the studied area

Rezultati

Popis faune ptica zabeleženih od strane autora.

Anser albifrons - Lisasta guska

Jedan primerak 08.02.2012. u preletu iznad Šipova; fotografisana dva primerka 15.02.2012. na Plivi kod Bara.

Anser anser - Divlja guska

Fotografisana dva primerka 15.02.2012. kod ušća reke Janj u Plivu.

Anas strepera - Čegrtuša

Fotografisani mužjak i ženka 08.02.2012. na Plivi kod autobuske stanice; dva mužjaka i dve ženke hrane se 15.02.2012. na reci Plivi kod Bara.

Anas platyrhynchos - Gluvara

Česta ptica, prisutna na vodenim staništima tokom čitave godine. Šest primeraka 07.10.2009. na jezeru Đol; šest primeraka se hrani 10.10.2009. na reci Plivi 100 m nizvodno od Lekićkog mosta; dva mužjaka i dve ženke 03.02.2011. na reci Plivi kod Bara; 252 primerka 15.02.2012. na reci Plivi od Šipova do Šipsare.

Anas clypeata - Plovka kašikara

Fotografisani dva mužjaka i tri ženke 22.03.2011. u Ljoljićima na jezeru Đol.

Anas querquedula - Grogotovac

Fotografisano osam primeraka 22.03.2011. u Ljoljićima na jezeru Đol; dva mužjaka i jedna ženka 14.03.2012. na Plivi kod Bara.

Anas crecca - Krdža

Svake jeseni prisutna na Blagajskom jezeru (severozapadni deo Kupreškog polja). Jedna je i odstreljena na ovom mestu septembra 2003.; osam primeraka 03.02.2011. na reci Plivi, kod ušća reke Janj u reku Plivu; devet mužjaka i osam ženki 15.02.2012. na Plivi kod Bara.

Perdix perdix - Jarebica

Fotografisana 11.04.2005. na lokalitetu Mrđenovci, na Kupreškom polju; jedna ženka sa nekoliko mladunaca 2008. na Gredi u Čukliću.

Coturnix coturnix - Prepelica

U avgustu 2009. tokom organizovanog lova na Kupreškom polju odstreljeno je oko 20 prepelica. Takođe, sredinom septembra 2010. godine, ispod Novog Sela na Kupreškom polju u lovu su odstreljene tri prepelice; jedan primerak se oglašava 11.10.2011. u Sarićima.

Tetrao urogallus - Veliki tetreb

Redovno se viđa na Vitorogu tokom prolećnog pevanja; jedan mužjak fotografisan 05.12.2011. u Čifluku.

Bonasa bonasia - Leštarka

Nekoliko primeraka fotografisano 23.08.2005. na jugoistočnim padinama Vitoroga; jedan mužjak se hrani 15.11.2011. u Dubravi.

Tachybaptus ruficollis - Mali gnjurac

11 primeraka 27.12.2008. na reci Plivi između Lekićkog mosta i mosta u Pljevi; 16 primeraka 03.02.2011. na reci Plivi kod ušća reke Janj u reku Plivu; 18 primeraka 14.01.2012. na reci Plivi od Lekićkog mosta do mosta kod škole u Pljevi; šest primeraka 15.02.2012. na Plivi kod Bara; 11 primeraka 14.03.2012. na Plivi kod Bara.

Podiceps nigricollis - Crnovrati gnjurac

Osam primeraka 21.08.2008. na reci Plivi, 500 m uzvodno od Lekičkog mosta; 10 primeraka 03.02.2011. na reci Plivi kod ušća reke Janj u reku Plivu; fotografisan jedan primerak 20.09.2011. na jezeru Đol.

Phalacrocorax carbo - Veliki vranac

Tri primerka 27.12.2008. kod Lekičkog mosta; 20 primeraka 18.11.2009. kruži iznad Bara u Šipovu; 37 primeraka 03.12.2009. u preletu iznad Sarića, odleteli u pravcu Pljeve; 23 primerka 15.12.2009. u Stupni; 22 primerka se odmara 15.02.2012. na Plivi kod Bara.

Ardea cinerea - Siva čaplja

Jedan par od 2008. stalno je prisutan na reci Plivi kod Lekičkog mosta; pet primeraka 30.08.2009. kruži iznad Šipova; četiri primerka 10.10.2009. na reci Plivi kod Lekičkog mosta; 11 primeraka 12.12.2010. na Barama; 11 primeraka 03.02.2011. na Barama; jedan primerak 13.07.2011. leti ka Barama; pet primeraka 15.02.2012. na reci Plivi kod Bara; četiri primerka odmaraju 14.03.2012. na Barama.

Ardea alba - Velika bela čaplja

Dva primerka 02.07.2009. u preletu iznad Šipova; dva primerka 12.09.2009. na vrbama kod ušća reke Janj u reku Plivu; jedan primerak 13.07.2011. leti ka Barama; jedan primerak 21.10.2011. na reci Plivi kod hotela „Janj“; fotografisana dva primerka 02.03.2012. na Barama.

Ergetta garzetta - Mala bela čaplja

Jedan primerak 20.08.2008. u Novom Selu; sedam primeraka 30.06.2009. na vrbama pored reke Plive na Barama; sedam primeraka 07.05.2011. pored Plive na Barama; četiri primerka 12.05.2011. pored Plive na Barama; dva primerka 13.07.2011. lete ka Barama.

Platalea leucorodia - Kašičar

Fotografisan jedan primerak 22.03.2011. u Ljoljićima pored reke Plive.

Ciconia ciconia - Bela roda

Fotografisana dva primerka 20.05.2011. u Šipovu; fotografisana dva primerka 03.05.2012. u Šipovu.

Pernis apivorus - Osičar

Dva primerka 03.08.2011. kruže u Čukliću.

Circaetus gallicus - Zmijar

Par zmijara 2008. u Čukliću je izveo jednog mladunca; 12.04.2009. par posmatran u svadbenom letu, na istoj teritoriji kao prethodne godine; jedan primerak 07.08.2009. dugo kruži iznad Šipova, potom odleteo u pravcu jugozapada; jedan primerak kruži 30.04.2011. kod Pljeve; fotografisan jedan par u svadbenom letu 12.04.2012. u Čukliću.

Circus aeruginosus - Eja močvarica

Napravljen videosnimak odrasle ženke dok se hranila 05.07.2005. godine na

severozapadnom delu Kupreškog polja, na lokalitetu Suvoti; fotografisana dva mužjaka 22.03.2011. u Ljoljićima pored reke Plive.

Circus cyaneus - Poljska eja

Jedan odrasli mužjak 27.02.2011. u preletu iznad Šipova; dva primerka 14.02.2012. love na Plivi kod autobuske stanice; jedan primerak lovi 15.02.2012. kod hotela „Janj“; fotografisan jedan primerak 02.03.2012. kod ušća reke Janj u Plivu.

Circus pygargus - Eja livadarka

Mušjak i ženka posmatrani u lovu 20.08.2008. u Šemenovcima.

Accipiter nisus - Kobac

Veoma česta ptica grabljivica od Šipova do Vitoroga. U Šipovu se opaža tokom čitave godine. Jedan primerak 20.08.2008. na Vitorogu; jedan primerak 25.12.2008. u Vražiću; jedan primerak 17.04.2009. kod Raščanskih stena; jedan primerak 13.08.2009. kod Sarića; jedan primerak 20.10.2009. kod Sarića; jedan primerak 21.10.2009. kod Šumica; jedan primerak 13.11.2009. kod Sarića; jedan primerak 30.11.2009. u Sarićima; jedan primerak 25.12.2009. u Sarićima; jedan primerak 09.02.2010. kod Sarića; jedan primerak 07.04.2010. u Sarićima; jedan primerak 08.08.2010. u Sarićim; jedan primerak lovi 09.04.2011. u Čukliću; jedan primerak lovi 01.10.2011. u Sarićima; jedan primerak 14.10.2011. u Šipovu; fotografisan jedan primerak 15.12.2011. u Sarićima; fotografisan jedan primerak 15.02.2012. na Barama.

Accipiter gentilis - Jastreb

Vrlo česta i rasprostranjena ptica u Šipovu i okolini. Jedan primerak 18.08.2008. na Borovici; jedan mužjak 21.08.2008. kod Dragnić podova; jedan primerak 08.07.2009. u Čukliću; jedan primerak 07.08.2009. u Sarićima; jedan primerak 30.08.2009. u Sarićima; jedan primerak 19.09.2009. u neuspehom lovu na sojke, na Otavama; jedan primerak 21.10.2009. kod Šumica; jedan primerak 24.10.2009. kod Sarića; jedan primerak 30.10.2009. u Sarićima; jedan primerak 17.03.2010. u Sarićima; jedan primerak 21.04.2010. u Sarićima; jedan primerak 08.08.2010. kod Sarića; jedan primerak lovi 05.03.2011. na Barama; fotografisan jedan primerak 01.10.2011. u Sarićima; jedan primerak kruži 18.10.2011. iznad Šipova; jedan primerak 11.11.2011. u Sarićima; jedan primerak lovi 15.03.2012. na Barama.

Buteo buteo - Mišar

Najbrojnija ptica grabljivica na istraživanom području. Registrovan na svim običenim lokalitetima, od Šipova do Vitoroga. Dva primerka 18.08.2008. na Borovici; četiri primerka 20.08.2008. na Vitorogu; šest primeraka 20.08.2008. lovi u Novom Selu; jedan primerak 21.08.2008. u Pljevi; pet primeraka 26.12.2008. u Sarićima; jedan primerak 16.06.2009. u Sarićima; jedan primerak 17.06.2009. u Dubravi; jedan primerak 18.06.2009. u Čukliću; tri primerka 25.06.2009. kod Sarića; jedan primerak 07.10.2009. kod Đola; tri primerka 15.10.2009. u Sarićima; jedan primerak 21.01.2009. u Šumicama; pet primeraka 30.10.2009. u Sarićima; tri primerka 25.01.2010. u Sarićima; šest primeraka 27.03.2010. u Sarićima; jedan primerak 06.06.2010. u Penama; pet primeraka 06.06.2010. u Čukliću; jedan primerak 09.07.2010. u Pljevi; četiri primerka 08.08.2010. u Čukliću; četiri primerka 05.09.2010. u Sarićima; jedan

primerak 03.02.2011. na Barama; tri primerka 30.04.2011. u Pljevi; tri primerka kruže 01.10.2011. u Sarićima.

Aquila chrysaetos - Suri orao

Jedan primerak je 2000. godine ubijen, prepariran i izložen u restoranu motela "Tetrijeb". Do 2007. godine orlovi su se gnezdili u kanjonu Lubovice, na obroncima planine Lisina. Maja 2007. godine ubijena je ženka, preparirana i izložena u holu Poljoprivrednog fakulteta u Banja Luci. Jedan primerak kruži 20.08.2008. na Vitorogu. Na Raščanskim stenama se 2008. i 2009. godine gnezdio par surih orlova. Na ovoj lokaciji 17.04.2009. posmatrani su mužjak i ženka, na gnezdju; jedan primerak u niskom brzom letu 08.07.2009. u Čukliću; maja 2010. u selu Kozila, ubijen jedan primerak; dva polno nezrela primerka 08.10. 2010. lete iznad Šipova u pravcu Lisine; fotografisane dve ptice 27.06.2011. u Rašču; dve odrasle ptice 14.10.2011. kruže iznad Šipova.

Falco tinnunculus - Obična vetruška

Jedan primerak 16.08.2008. na Raščanskim stenama; osam primeraka 20.08.2008. na dalekovodnim banderama u Novom selu; jedan primerak 20.08.2008. na Vitorogu; pronađeno aktivno gnezdo 17.04.2009. na potkapini Raščanskih stena; ženka lovi 06.06.2010. u Čukliću; fotografisan jedan primerak 03.08.2011. u Čukliću.

Falco vespertinus - Siva vetruška

Fotografisani mužjak i ženka 29.04.2005. na elektro žici u Novom Selu; osam primeraka lovi 09.05.2011. u Šipovu; 14 primeraka lovi 19.05.2011. u Šipovu; fotografisana ženka 28.05.2011. u Šipovu; fotografisan mužjak 29.05.2011. u Šipovu; šest primeraka lovi 03.05.2012. u Šipovu; 18 primeraka se hrani 21.05.2012. u Šipovu; četiri mužjaka 28.05.2012. u Šipovu.

Falco columbarius - Mali soko

Jedan primerak lovi ptice pevačice 05.03.2011. na Barama pored reke Plive.

Falco subbuteo - Lastavičar

Mužjak i ženka 16.08.2008. love iznad Hrida u Strojicama; po jedan primerak 07.08.2009. i 05.09.2010. u Sarićima; tri primerka love 06.05.2011. u Šipovu; četiri primerka hrane se 09.05.2011. u Šipovu; šest primeraka lovi 19.05.2011. u Šipovu; jedan primerak 01.10.2011. u preletu iznad Sarića; šest primeraka se hrani 21.05.2012. u Šipovu; jedan primerak 28.05.2012. u Dubravi; jedan primerak 02.06.2012. u Šipovu.

Falco peregrinus - Sivi soko

Jedan primerak 21.08.2008. u Pljevi; jedan primerak 14.04.2009. u Vražiću; jedan primerak 22.06.2009. lovi na Otavama; jedan primerak u Sarićima 05.08.2009., 13.09.2009. i 11.02.2010.; jedan primerak lovi golubove 08.02.2011. u Sarićima; fotografisan jedan primerak 19.05.2011. u Sarićima; jedan primerak lovi golubove 09.03.2012. u Šipovu.

Crex crex - Prdavac

Jedan primerak se oglašava 18.06.2012. u Šemenovcima.

Fulica atra - Liska

Fotografisana tri primerka 03.02.2011. na reci Plivi kod ušća reke Janj u reku Plivu; fotografisana četiri primerka 15.02.2012. na Plivi kod Bara.

Grus grus - Ždral

Tokom jesenje migracije ždralovi u velikom broju lete iznad Šipova. 1.973 primerka 01.11.2009. u preletu iznad Šipova; 64 primerka 13.11.2009. u preletu iznad Šipova; 18 primeraka 10.12.2009. dugo kruži iznad Šipova; 64 primerka 12.12.2009. u preletu iznad Šipova; 59 primeraka 18.12.2009. dugo kruži iznad Šipova; 22 primerka 19.12.2009. dugo kruži iznad Šipova; 78 primeraka 22.12.2009. u preletu iznad Šipova; 212 primeraka 27.10.2010. u preletu iznad Šipova; 778 primeraka 28.10.2010. u preletu iznad Šipova; 48 primeraka 18.11.2010. u preletu iznad Šipova; 176 primeraka 23.11.2010. u preletu iznad Šipova; jato ždralova se po nevremenu spustilo na Bare pored reke Plive 23.11.2010.; 1.894 primerka 27.11.2010. u preletu iznad Šipova; 466 primeraka 18.12.2010. u preletu iznad Šipova; fotografisana dva primerka 24.12.2010. u Novom Selu; jato ždralova se spustilo 24.12.2010. kod Šemenovaca na severozapadnom delu Kupreškog polja; 165 primeraka 03.01.2011. u preletu iznad Šipova; 145 primeraka 30.10.2011. u preletu iznad Šipova; 7.645 primeraka 11.11.2011. u preletu iznad Šipova; 384 primerka 14.11.2011. u preletu iznad Šipova; 166 primeraka 20.12.2011. u preletu iznad Šipova; 394 primerka 05.02.2012. u preletu iznad Šipova.

Vanellus vanellus - Vivak

Jedan primerak 01.03.2011. godine pored potoka na Otavama; fotografisana dva primerka 02.03.2012. na Barama.

Actitis hypoleucos - Polojka

Četiri primerka 28.04.2011. na ušću reke Janj u reku Plivu; dva primerka 30.04.2011. kod Maleševog mosta; jedan primerak 05.09.2011. na reci Plivi kod autobuske stanice; tri primerka 18.04.2012. na reci Plivi u Šipovu.

Tringa ochropus - Sprudnik pijukavac

Fotografisana dva primerka 15.02.2012. na Plivi kod Bara.

Tringa glareola - Sprudnik migavac

Fotografisan jedan primerak 17.04.2012. u Novom Selu; fotografisana dva primerka 24.07.2012. na reci Plivi u Šipovu.

Calidris minuta - Mala sprutka

Šest primeraka 28.04.2011. na ušću reke Janj u Plivu.

Gallinago gallinago - Barska šljuka

Dva primerka 02.02.2012. na Plivi kod autobuske stanice; četiri primerka 08.02.2012. na Plivi kod pijace; šest primeraka 15.02.2012. od ušća Lubovice u Plivu do autobuske stanice.

Scolopax rusticola - Šumska šljuka

Maja 2005. godine posmatrane na jugoistočnim padinama Vitoroga.

Chroicocephalus ridibundus - Obični galeb

Retka skitalica na reci Plivi. 15 primeraka 23.06.2009. u Šipovu; jedan primerak 17.09.2010. u Šipovu; 15 primeraka 27.09.2010. u centru Šipova; 17 primeraka hrani se 08.02.2012. na reci Plivi; 23 primerka 15.02.2012. kod ušća Lubovice u Plivu; sedam primeraka 24.07.2012. odmara na Barama pored Plive.

Larus michahellis - Sinji galeb

Pet primeraka 16.05.2012. kruži iznad Šipova.

Columba livia f. domestica - Golub

Česta i brojna ptica, uglavnom vezana za naselja.

Columba oenas - Golub dupljaš

40 primeraka 14.03.2012. u preletu iznad Šipova.

Columba palumbus - Golub grivnaš

Česta gnezdarica lišćarskih i mešovitih šuma. 46 primeraka 19.08.2008. na Ljuši; nekoliko ptica se oglašava 20.08.2008. na Kupreškom polju i Vitorogu; četiri primerka 11.09.2009. u preletu iznad Sarića; dve teritorije 11.09.2009. u Dubravi; 27 primeraka na pokošenoj njivi pšenice 08.08.2010. u Čukliću; 61 primerak 17.04.2011. u Čukliću.

Streptopelia turtur - Grlica

Oglašava se iz gustih belih vrba 11.07.2010. na Otavama; jedan primerak 08.08.2010. u Čukliću; jedan primerak se odmara na grabu 13.09.2010. na Otavama; fotografisan jedan primerak 05.06.2011. na Otavama.

Cuculus canorus - Obična kukavica

Najraniji zabeleženi datum dolaska u Šipovo 10.04.2010. kada je u Čukliću registrovano oglašavanje; jedan primerak se oglašava 06.06.2010. u Čukliću; dva primerka oglašavaju se 24.04.2011. u Dubravi; jedan primerak 30.04.2011. u Pljevi.

Tyto alba - Kukurvija

Jedan par se gnezdio 2007. i 2008. godine. u ventilacionom otvoru zgrade, nedaleko od centra Šipova. U kasnijem periodu kukurvije nisu nalažene na istraživanom području.

Otus scops - Čuk

Jedna teritorija 14.07.2009. na Otavama; pet teritorija ukartirano 26.07.2010. u Pljevi, kod škole; jedan primerak se oglašava 21.04.2012. u Šipovu.

Bubo bubo - Buljina

U novembru 2010. godine članovi lovačkog udruženja "Tetrijež Šipovo" u više navrata primećivali su buljinu u kanjonu reke Sokočnice, nedaleko od Sokograda.

Athene noctua - Kukumavka

Na školi u Novom Selu 20.08.2008. par sa četiri mladunca; ukartirane dve teritorije 27.08.2010. u Pljevi kod škole; jedan primerak se oglašava 12.09.2011. u Sarićima.

Strix aluco - Šumska sova

Pronađeni sekundarno letno pero i gvalica 18.08.2008. na Borovici; jedan primerak se oglašava 09.04.2011. u Čukliću; jedan prepariran primerak u kafani u Vaganu; jedan prepariran primerak u restoranu „Tetrijev“ u Šipovu.

Strix uralensis - Dugorepa sova

Ubijen jedan primerak 2011. godine na Janjskoj visoravni; jedan preparat u restoranu „Tetrijev“.

Asio otus - Utina

Fotografisan jedan primerak 19.04.2012. u Novom Selu; jedan mužjak se oglašava 18.06.2012. u Šemenovcima.

Caprimulgus europaeus - Leganj

Jedan primerak na Otavama 14., 15. i 16. juna 2009.

Apus apus - Crna čiova

Jato 20.08.2008. na Kupreškom polju u Novom Selu; četiri jata (34, 28, 72 i 24 primerka) u preletu iznad Šipova; 56 primeraka 16.05.2010. hrani se u Šipovu; 80 primeraka 17.05.2010. i 81 primerak 22.06.2010. u Sarićima; 80 primeraka 28.07.2010. kod Hrida; 90 primeraka 07.08.2010. u Šipovu; 98 primeraka se hrani 09.05.2011. u Šipovu; 320 primeraka hrani se 15.05.2012. u Šipovu.

Apus melba - Bela čiova

Prilikom prebrojavanja jata crnih čiova 07.08.2010. iznad Šipova posmatran je i jedan primerak bele čiope.

Alcedo atthis - Vodomar

Jedan primerak 18.08.2008. na Strelištu na reci Sokočnici; jedna ptica 21.08.2008. na desnom izvoru Plive; jedan primerak 27.12.2008. kod škole u Pljevi; jedan primerak 14.02.2012. na reci Plivi kod autobuske stanice.

Merops apiaster - Pčelarica

51 primerak 06.09.2011. u preletu iznad Šipova; oko 50 primeraka 06.09.2012. hrani se na Otavama.

Upupa epops - Pupavac

Jedan primerak 17.04.2009. u gustoj, žbunastoj vegetaciji u Rašću; jedan primerak 05.09.2009. u Čukliću; dve ptice 14.09.2009. na Otavama; jedan primerak 01.04.2010. na Otavama.

Jynx torquilla - Vijoglava

Jedan primerak 10.04.2010. u Čukliću; fotografisana jedna ptica u duplji 04.05.2012. na Otavama; mužjak i ženka se oglašavaju 06.05.2012. na Otavama.

Dendrocopos minor - Mali detlić

Dva primerka u jatu sa velikim senicama i brgljezima 09.10.2011. u Čukliću; jedan primerak 18.10.2011. u Sarićima; fotografisan jedan primerak 23.12.2011. u Dubravi.

Dendrocopos medius - Srednji detlić

Jedan primerak 16.08.2008. u Čukliću; jedan primerak fotografisan 21.08.2008. u Pljevi kod škole; jedan primerak 08.07.2009. u Čukliću; jedan primerak 12.12.2009. u Dubravi; mužjak i ženka na gnezdu 04.04.2010. na početku severnog dela Dubrave; fotografisan jedan primerak 24.04.2011. u Dubravi; jedan primerak 01.10.2011. u Sarićima; jedan primerak 02.02.2012. na Otavama.

Dendrocopos major - Veliki detlić

Najbrojniji i najrasprostranjeniji detlić na istraživanom području. Jedan primerak 18.08.2008. na Borovici; jedan primerak 21.08.2008. u Pljevi; jedan par 16.06.2009. u Sarićima; jedan primerak 08.07.2009. u Čukliću; jedan primerak 21.10.2009. u Šumicama; jedan par na gnezdu 04.04.2010. u Dubravi; jedan mužjak se hrani 03.02.2011. na vrbama pored Plive na Barama; jedan primerak 01.10.2011. u Sarićima; tri primerka na hranilicama 14.02.2012. u Sarićima; dva para bore se za teritoriju 16.03.2012. kod ušća reke Janj u Plivu.

Picoides tridactylus - Troprsti detlić

Fotografisan jedan primerak 07.10.2006. na Krndijinim poljanama na jugoistočnoj padini Vitoroga; jedan primerak 17. 03.2012. kod Kupreške reke.

Dryocopus martius - Crna žuna

Jedna ptica se oglašava 19.08.2008. u Janjskoj prašumi; jedan primerak 20.08.2008. na Vitorogu; jedan primerak 14.11.2011. u Dubravi.

Picus viridis - Zelena žuna

Jedan primerak 18.08.2008. na Borovici; šest teritorija ukartirano 12.04.2009. u Čukliću; jedna odrasla i jedna mlada ptica 08.07.2009. u Čukliću; jedan primerak 09.08.2009. na Otavama; dva primerka 12.12.2009. na početku Dubrave; dva primerka 10.04.2010. u Čukliću; jedan primerak 28.07.2010. na Hridu; jedan primerak 05.09.2010. u Sarićima; jedan primerak 03.02.2011. kod ušća reke Janj u reku Plivu; dva primerka 01.10.2011. u Sarićima.

Picus canus - Siva žuna

Jedan primerak 17.04.2009. u Kendićima; jedan primerak 13.07.2009. i 07.07.2010. na Otavama; jedan par 14.03.2012. na Barama.

Lanius collurio - Rusi svračak

Dva primerka i dve teritorije 18.06.2009. u Čukliću; dva mužjaka 18.06.2009. u Miloševićima; dva primerka 23.06.2009. u Sarićima; tri mužjaka 08.07.2009. u Čukliću; 15 primeraka 07.08.2009. u Sarićima; pet primeraka 11.08.2009. u Čukliću; mužjak i ženka 08.05.2010. u Dubravi; tri mužjaka 09.07.2010. u Pljevi; četiri mužjaka, dve ženke i osam mladih ptica 18.06.2010. u Sarićima; četiri mužjaka i dve ženke 28.09.2010. na Hridu; jedan mužjak 05.08.2010. na Adi Sokočnici; devet primeraka 08.08.2010. u Čukliću; fotografisan mužjak 20.05.2011. u Sarićima.

Lanius excubitor - Veliki svračak

Jedan primerak 27.12.2008. kod Ade Sokočnice; jedan primerak 15.02.2010. u Stupni; jedan primerak 03.11.2010. na Otavama; jedan primerak 12.12.2010. u

naselju Rasadnik; jedan primerak 31.01.2011. i 01.02.2011. na Otavama; fotografisan jedan primerak 03.02.2011. na Rasadniku; fotografisan jedan primerak 14.03.2012. na Barama; jedan primerak 17.03.2012. na Barama.

Lanius minor - Sivi svračak

Porodica sa četiri mladunca na gnezdu 05.08.2008. u Čukliću; jedan primerak 30.06.2009. na Otavama; jedan primerak 09.07.2010. u Pljevi; mužjak i ženka fotografisani 08.05.2011. na Otavama.

Oriolus oriolus - Vuga

Jedan primerak 21.08.2008. u Pljevi; jedan mužjak 27.06.2009. u Sarićima; jedan mužjak i četiri mlade ptice 02.07.2009. u Sarićima; jedan par 08.07.2009. u Čukliću; devet primeraka 19.07.2009. u Sarićima; četiri primerka 14.09.2009. u Sarićima; jedan primerak 30.04.2010. u Sarićima; jedan primerak 06.06.2010. u Čukliću; jedan mužjak peva 03.05.2011. u Sarićima; devet primeraka 30.07.2011. u Sarićima; jedan primerak se oglašava 30.04.2012. u Sarićima.

Garrulus glandarius - Sojka

Jedan primerak 18.08.2008. na Borovici; dva primerka 17.06.2009. u Sarićima; jedan primerak 18.06.2009. u Čukliću; četiri primerka 05.09.2009. u Čukliću; četiri primerka 16.09.2009. u Sarićima; šest primeraka 19.09.2009. u Sarićima; dva primerka 12.12.2009. u Dubravi; dva primerka pa jato od 38 primeraka 10.04.2010. u Čukliću; tri primerka 28.01.2010. na Hridu; devet primeraka 17.09.2010. u Sarićima; pet primeraka 01.10.2011. u Sarićima.

Pica pica - Svraka

Dva primerka i jedna teritorija 16.06.2009. u Sarićima; tri primerka 17.06.2009. u Sarićima; 13 primerka 05.03.2010. u Sarićima; 12 primeraka 14.03.2012. na Barama.

Nucifraga caryocatactes - Lešnjikara

Jedan primerak 19.08.2008. na Ljuši; jedan primerak 19.08.2008. u Janjskoj prašumi; jedan primerak 20.08.2008. na Vitorogu.

Pyrrhocorax graculus - Žutokljuna galica

Fotografisano 18 primeraka 02.12.2010. u Novom Selu; 22 primerka 24.12.2011. u Novom Selu; 20 primeraka 24.12.2011. u Bagaju.

Corvus monedula - Čavka

Šest primeraka 15.08.2009. na Otavama; fotografisana četiri primerka 24.12.2010. u Novom Selu; šest primeraka 01.10.2011. u Sarićima; 14 primeraka 02.03.2012. na Barama.

Corvus cornix - Vrana

Dve teritorije 17.06.2009. u Sarićima; tri primerka 18.06.2009. u Čukliću; porodica sa četiri mladunca 30.06.2009. u Sarićima; pet primeraka 08.07.2009. u Čukliću; šest primeraka 15.08.2009. na Otavama; četiri jedinke 10.04.2010. u Čukliću; 32 primerka 01.10.2011. se hrani na Otavama; 61 primerak se hrani 02.03.2012. na Barama.

Corvus corax - Gavran

Jato od 46 primeraka 20.08.2008. na Vitorogu; četiri primerka 18.06.2009. u Penama; tri primerka 08.07.2009. u Čukliću; 11 primeraka 11.09.2009. u Sarićima; 29 primeraka 21.09.2010. na Lisinama.

Alauda arvensis - Poljska ševa

Ukartirano devet teritorija 01.05.2008. na Gredi u Čukliću; šest primeraka 10.04.2010. u Čukliću; osam teritorija 13.05.2010. u Čukliću; ukartirano 10 teritorija 09.04.2011. na Gredi u Čukliću; šest teritorija 09.04.2011. u Čukliću; 90 primeraka 20.02.2012. na Barama.

Lullula arborea - Šumska ševa

Oglašava se 20.08.2008. na Vitorogu.

Riparia riparia - Bregunica

Nekoliko primeraka 12.09.2009. u velikom jatu gradskih i seoskih lasti na Otavama.

Hirundo rustica - Seoska lasta

Česta gnezdarica po seoskim naseljima od Šipova do Kupreškog polja. U Čukliću 18.06.2009. registrovana tri gnezda sa po četiri mladunca; tri primerka 09.07.2010. u Pljevi; tri primerka 28.07.2010. u Mujdžićima; jedan primerak 28.07.2010 na Hridu; šest aktivnih gnezda i 15 primeraka 08.08.2010. u Čukliću; dva primerka 09.04.2011. u Čukliću; 70 primeraka 28.04.2011. kod ušća reke Janj u Plivu; četiri primerka 30.04.2011. u Pljevi; jedan primerak se oglašava 04.04.2012. u Pljevi. Najranije zabeleženo posmatranje seoskih lasti 27.03.2010., a najkasnije 27.09.2010. u Sarićima.

Delichon urbicum - Gradska lasta

Brojna gnezdarica na zgradama u Šipovu. Posmatrane u velikom broju 18.08.2008. u kanjonu Sokočnice; šest primeraka 17.06.2009. u Sarićima; 130 ptica 19.07.2010. u Šipovu; 10 primeraka 28.07.2010. na Hridu; 3.000 primeraka hrani se 20.09.2011. pored reke Plive u Šipovu. Najranije zabeleženo posmatranje gradskih lasti 28.03.2010., a najkasnije 20.09.2011. na Plivi u Šipovu.

Poecile lugubris - Senica šljivarka

Četiri primerka 18.08.2008. na Borovici; jedan primerak 17.04.2009. na Raščanskim stenama; dva primerka 05.09.2009. u Čukliću; dva primerka 18.11.2009. u Sarićima; dva primerka 22.02.2010. u Sarićima; dva primerka 10.04.2010. u Čukliću; dve odrasle i jedna mlada ptica 03.06.2010. u Sarićima; dva primerka 08.08.2010. u Čukliću; četiri primerka 01.10.2011. u Sarićima; dva primerka 01.01.2012. u Čukliću; četiri primerka 28.02.2012. u Čukliću.

Poecile palustris - Siva senica

Šest primeraka 18.08.2008. na Borovici; četiri primerka 25.06.2009. u Sarićima; dva primerka 05.06.2009. u Čukliću; četiri primerka 04.04.2010. u Dubravi; četiri primerka 01.10.2011. u Sarićima; četiri primerka na hranilicama 05.02.2012. u Sarićima.

Poecile montanus - Planinska siva senica

Šest primeraka 18.08.2008. na Borovici; osam primeraka 20.08.2008. na Vitorogu.

Periparus ater - Jelova senica

Četiri primerka 18.08.2008. na Borovica; 10 primeraka 19.08.2008. u Janjskoj prašumi; osam primeraka 20.08.2008. na Vitorogu; jedan primerak 18.03.2011. u Sarićima; šest primeraka 10.03.2012. u Dubravi; jedan par 09.05.2012. u Dubravi; jedan primerak se oglašava 19.05.2012. na Bujadnici.

Lophophanes cristatus - Čubasta senica

Četiri primerka 18.08.2008. na Borovici; osam primeraka 19.08.2008. u Janjskoj prašumi; četiri primerka 20.08.2008. na Vitorogu; fotografisan jedan primerak 01.04.2011. u Dubravi; dva primerka 18.12.2011. u Dubravi.

Parus major - Velika senica

Veoma česta i brojna ptica na istraživanom području. 12 primeraka 18.08.2008. na Borovici; dve teritorije 16.06.2009. u Sarićima; četiri primerka 17.06.2009. u Sarićima; četiri odrasle i pet mladih ptica 23.06.2009. u Sarićima; četiri primerka 05.09.2009. u Čukliću; pet primeraka 07.10.2009. na Đolu; 18 primeraka 25.01.2010. u Sarićima; 21 primerak 01.02.2010. u Sarićima; 10 primeraka 05.03.2010. u Sarićima; dve odrasle i šest mladih ptica 03.06.2010. u Sarićima; 16 primeraka 07.07.2010. u Sarićima.

Cyanistes caeruleus - Plava senica

Četiri primerka 18.08.2008. na Borovici; jedan primerak 17.06.2009. u Sarićima; dva primerka 23.06.2009. u Sarićima; četiri primerka 01.04.2010. u Dubravi; tri primerka 10.04.2010. u Čukliću.

Aegithalos caudatus - Dugorepa senica

12 primeraka 18.08.2008. na Borovici; 21 primerak 08.01.2009. u Sarićima; sedam primeraka 03.02.2011. na Barama; jedan par 09.04.2011. u Čukliću; osam primeraka 02.10.2011. u Sarićima.

Sitta europaea - Brgljaz

Dva primerka 18.08.2008. na Borovici; dva primerka 19.08.2008. u Pljevi; dva primerka 23.06.2009. u Sarićima; jedan primerak 08.07.2009. u Čukliću; dva primerka 05.09.2009. u Čukliću; dva primerka 12.12.2009. u Dubravi; jedan primerak i gnezdo 01.04.2010. u Dubravi.

Certhia familiaris - Kratkokljuni pužić

Jedan primerak 20.08.2008. na Vitorogu; jedan primerak u jatu sa senicama 25.12.2008. u Vražiću; fotografisan jedan primerak 14.03.2012. na Barama.

Certhia brachydactyla - Dugokljuni pužić

Jedan primerak oglašava se 23.06.2009. u Sarićima; dva primerka se oglašavaju 23.03.2012. kod hotela "Janj".

Troglodytes troglodytes - Carić

Jedan primerak 19.12.2008. u Čukliću; jedan primerak 16.10.2009. u Sarićima; jedan primerak 25.01.2010. u Sarićima; šest primeraka 03.02.2011. pored Plive kod Bara; osam primeraka 19.03.2011. u Dubravi; fotografisan jedan primerak 04.11.2011. u Sarićima.

Cinclus cinclus - Vodenkos

Jedan primerak 16.08.2008. na Janjskom vrelu; tri primerka 18.08.2008. na Sokočnici; jedan primerak 21.08.2008. na izvoru Plive; jedan primerak 17.04.2009. u Otokama; jedan primerak 18.12.2009. na ribnjaku kod Šipova; jedan primerak 03.02.2011. na Plivi kod hotela "Janj"; aktivno gnezdo 30.04.2011. na steni desnog izvora Plive; dva primerka 15.02.2012. kod ušća Lubovice u Plivu; jedan par gradi gnezdo 18.03.2012. ispod mosta na Plivi kod autobuske stanice.

Regulus regulus - Kraljić

25 primeraka 19.08.2008. u Janjskoj prašumi; pet primeraka 20.08.2008. na Vitorogu; jedan primerak 19.12.2008. u Čukliću; jedan primerak 10.04.2010. u Čukliću; fotografisan jedan primerak 25.12.2011. u Dubravi.

Regulus ignicapilla - Vatroglavi kraljić

Šest primeraka 19.08.2008. u Janjskoj prašumi.

Phylloscopus trochilus - Brezov zviždak

Jedan primerak se oglašava 13.05.2010. u Čukliću; jedan primerak 22.09.2011. u Sarićima.

Phylloscopus collybita - Obični zviždak

Česta ptica širom istraživanog područja. Jedan primerak 18.06.2009. u Čukliću; jedna teritorija 30.06.2009. u Sarićima; pet primeraka 24.10.2009. u Sarićima; jedan primerak 16.03.2010. u Sarićima; dva primerka 22.03.2010. u Sarićima; pet primeraka 01.04.2010. u Dubravi; dva primerka 10.04.2010. u Čukliću; šest primeraka 13.09.2010. u Sarićima; jedan primerak 05.03.2011. na Plivi kod autobuske stanice.

Phylloscopus sibilatrix - Šumski zviždak

Jedan primerak 19.08.2008. u Janjskoj prašumi; jedan primerak 20.08.2008. na Kupreškom polju; jedan primerak 20.08.2008. na Vitorogu; jedan primerak 18.04.2010. u Sarićima; tri primerka 13.09.2010. u Sarićima; fotografisan jedan primerak 09.09.2011. u Sarićima; tri primerka se hrane 01.10.2011. u Sarićima.

Hippolais icterina - Žuti voljić

Fotografisan jedan primerak 04.10.2011. u Sarićima.

Acrocephalus schoenobaenus - Trstenjak rogožar

Fotografisana dva primerka 31.08.2012. u gustom žbunju pored potoka na Otavama.

Acrocephalus scirpaceus - Trstenjak cvrkutić

Tri primerka se hrane 31.08.2012. u žbunju pored potoka na Otavama; osam primeraka 06.09.2012. na Otavama.

Sylvia atricapilla - Crnokapa grmuša

Jedna ženka 25.06.2009. u Sarićima; dva mužjaka i dve ženke 09.07.2009. u Sarićima; jedan mužjak 01.04.2010. u Dubravi; jedan par 07.04.2010. u Sarićima; dva para 09.04.2011. u Čukliću.

Sylvia borin - Siva grmuša

Dva primerka 17.04.2009. u Miličićima; dva primerka 26.03.2010. u Sarićima; dva primerka 22.04.2010. u Sarićima; 12 primeraka 31.08.2012. hrani se u Sarićima.

Sylvia communis - Obična grmuša

Četiri primeraka 16.08.2008. u Miličićima; jedan primerak 17.04.2009. u Miličićima; dva primerka 22.04.2010. u Sarićima; dva primerka 05.09.2010. u Sarićima; dva primerka 13.09.2010. u Sarićima; fotografisan jedan primerak 21.04.2011. u Sarićima; dva primerka 01.10.2011. u Sarićima.

Sylvia curruca - Grmuša čevrljanka

Dva primerka 21.09.2010. u Sarićima; dva primerka 01.10.2011. u Sarićima.

Muscicapa striata - Siva muharica

20 primeraka 21.08.2008. kod izvora Plive u Pljevi; jedan primerak 30.08.2009. u Sarićima; jedan primerak 08.05.2010. u Sarićima; jedna odrasla ptica i jedan mladunac u gnezdu 05.08.2010. kod Ade Sokočnice; tri primerka 13.09.2010. u Sarićima.

Ficedula hypoleuca - Crnovrata muharica

Jedan primerak 30.08.2009. u Sarićima; jedan mužjak 02.04.2010. u Sarićima; dva primerka 13.09.2010. u Sarićima; dva primerka 01.10.2011. u Sarićima; fotografisan jedan mužjak 25.04.2012. u Sarićima.

Ficedula albicollis - Belovrata muharica

Dva mužjaka i dve ženke se hrane 21.08.2008. u Pljevi, nedaleko od desnog izvora Plive.

Erithacus rubecula - Crvendač

Brojan u svim listopadnim i mešovitim šumama na istraživanom području. Tokom zime se viđa u naseljima u Šipovu. Ukartirano sedam teritorija 01.04.2010. na početku Dubrave.

Luscinia megarhynchos - Mali slavuj

Dve teritorije 26.04.2010. na Otavama; 15 teritorija ukartirano na rubnom delu Dubrave i Otava; tri teritorije 05.05.2010. u Šipovu kod autobuske stanice; dva mužjaka pevaju 28.04.2011. kod ušća reke Janj u reku Plivu; jedan mužjak peva 30.04.2011. pored Plive kod Maleševog mosta; jedan primerak se oglašava 13.04.2012. u Sarićima; ukartirano 11 teritorija 21.05.2012. u Sarićima.

Phoenicurus ochruros - Crna crvenorepka

Dva primeraka 20.08.2008. u Kupreškom polju; dve teritorije 16.06.2009. u Sarićima; sedam primeraka 17.06.2009. u Sarićima; jedan primerak 10.10.2009. kod Lekićkog mosta; šest primeraka 28.03.2010. u Sarićima; jedan mužjak i jedna ženka 10.04.2010. u Čukliću; šest primeraka 09.07.2010. kod bungalova u Pljevi; jedan primerak 28.07.2010. kod Hrida; jedan primerak 09.04.2011. na Gredi u Čukliću.

Phoenicurus phoenicurus - Obična crvenorepka

Jedan primerak 10.08.2008. na Borovici; jedan primerak 20.08.2008. na Vitorogu;

jedan mužjak peva 09.04.2011. u Čukliću; fotografisane četiri mlade ptice 27.07.2011. u Sarićima; jedan mužjak 19.04.2012. u Sarićima.

Oenanthe oenanthe - Obična beloguza

Dva mužjaka 16.08.2008. u Strojicama; jedan mužjak 20.08.2008. na Kupreškom polju; dva primerka 20.08.2008. na Vitorogu.

Saxicola rubetra - Obična travarka

Pet primeraka 20.08.2008. na Kupreškom polju; četiri primerka 20.08.2008. na Vitorogu; dva primerka 13.09.2009. u Sarićima; jedan primerak 08.08.2010. u Čukliću; tri primerka 19.05.2012. u Čukliću.

Saxicola torquatus - Crnoglava travarka

Jedan primerak 09.03.2010. u Sarićima; jedan mužjak i jedna ženka 05.08.2010. u Sarićima; fotografisana dva primerka 05.03.2011. na Plivi kod autobuske stanice; osam primeraka 20.09.2011. pored Plive u Stupni; tri primerka 17.03.2012. na Plivi kod autobuske stanice.

Turdus torquatus - Kos ogrličar

Fotografisan jedan primerak 03.06.2005. na Vitorogu na Osredcima.

Turdus merula - Obični kos

Česta i mnogobrojna vrsta širom istraživanog područja; jedna teritorija 16.06.2009. u Sarićima; dva mužjaka i dve ženke 17.06.2009. u Sarićima; dva primerka 10.10.2009. kod Lekićkog mosta; tri primerka 12.12.2009. u Dubravi; jedan primerak 01.02.2010. u Sarićima; 11 mužjaka 05.03.2010. u Sarićima; 15 primeraka 09.03.2010. u Sarićima; devet primeraka i jedna teritorija 01.04.2010. u Dubravi; devet primeraka 10.04.2010. u Čukliću; 12 mladih ptica 26.07.2010. u Sarićima; pet primeraka 28.07.2010. na Hridu; 17 mužjaka i jedna ženka 27.02.2011. u Sarićima.

Turdus pilaris - Drozd borovnjak

18 primeraka 05.03.2010. u Sarićima; jedan primerak 07.03.2010. u Sarićima; 25 primeraka 08.09.2010. u Sarićima; osam primeraka 09.03.2010. u Sarićima; osam primeraka 16.03.2010. u Sarićima; jedan primerak 04.04.2010. u Dubravi; 76 primeraka 24.12.2010. u Novom Selu; oko 150 primeraka 11.02.2011. u Čukliću.

Turdus iliacus - Mali drozd

Fotografisan 1 primerak u jatu sa drozdovima borovnjacima 11.02.2011. u Čukliću; fotografisan jedan primerak 11.04.2011. u Dubravi.

Turdus philomelos - Drozd pevač

Jedan primerak 19.08.2008. u Janjskoj prašumi; dva primerka 20.08.2008. na Vitorogu; četiri primerka 07.03.2010. u Sarićima; šest primeraka 10.03.2010. u Sarićima; šest primeraka 17.03.2010. u Sarićima; jedan primerak 01.04.2010. u Dubravi; dva primerka 08.05.2010. u Dubravi.

Turdus viscivorus - Drozd imelaš

Dva primerka 07.03.2010. u Sarićima; dva primerka 08.03.2010. u Sarićima; jedan

par 26.04.2010. u Dubravi; dva primerka 11.02.2011. u Čukliću.

Sturnus vulgaris - Čvorak

Registrovano sedam primeraka i jedno gnezdo 12.04.2009. u Čukliću; tri primerka 18.06.2009. u Čukliću; osam primeraka 02.07.2009. u Sarićima; 78 primeraka 05.03.2010. u Sarićima; 29+16+13 primerka 09.03.2010. u Sarićima; 17 primeraka 22.03.2010. u Sarićima; 82 primerka 10.04.2010. u Čukliću; devet primeraka 01.10.2011. u Sarićima.

Prunella collaris - Planinski popić

Dva primerka 20.08.2008. na Vitorogu.

Prunella modularis - Obični popić

Dva primerka 20.08.2008. na Vitorogu; tri primerka u Sarićima od 19.10.2009. do 24.10.2009; tri primerka 20.10.2010. u Sarićima; jedan primerak 28.10.2010. u Sarićima.

Motacilla flava - Žuta pliska

Dva primerka se hrane 01.05.2008. u Čukliću.

Motacilla cinerea - Potočna pliska

Tri primerka 17.04.2009. u Janjskim otokama; jedan mužjak i jedna ženka od 02.04.2010. do 07.04.2010. pored potoka u podnožju Otava; jedan primerak 05.08.2010. na Adi Sokočnici; dva primerka 05.03.2011. na Plivi kod autobuske stanice; tri primerka pevaju 30.04.2011. kod izvora Plive u Pljevi.

Motacilla alba - Bela pliska

Sedam primeraka 08.07.2009. u Čukliću; sedam primeraka 19.09.2009. u Sarićima; oko 120 primeraka 07.10.2009. odmara u trsci na jezeru Đol; mužjak i ženka 02.03.2010. u Sarićima; četiri ptice 09.07.2010. u Pljevi; dve jedinke 05.08.2010. na Adi Sokočnici.

Anthus campestris - Stepska trepteljka

Jedan primerak 11.08.2009. u Čukliću.

Anthus pratensis - Livadska trepteljka

Osam primeraka 27.12.2008. na vlažnim livadama pored reke Plive, 500 m uzvodno od Lekićkog mosta; četiri primerka fotografisana 05.03.2011. pored reke Plive na Barama.

Anthus trivialis - Šumska trepteljka

Tokom gnežđenja brojna u pojasu subalpske smrče na Vitorogu. 120 primeraka 20.08.2008. na Vitorogu; tri primerka 05.09.2009. u Čukliću; tri primerka u Sarićima od 13.09.2010. do 21.09.2010.; fotografisan jedan primerak 05.03.2011. pored Plive na Barama; dva primerka 09.04.2011. na Gredi u Čukliću.

Anthus spinoletta - Planinska trepteljka

Veoma brojna na Vitorogu iznad šumskog pojasa. 80 primeraka 20.08.2008. na

Vitorogu; jedan primerak fotografisan 03.02.2011. na reci Plivi kod ušća reke Janj u reku Plivu; šest primeraka 15.02.2012. na Plivi u Šipovu.

Emberiza citrinella - Strnadica žutovoljka

Jato od oko 20 primeraka 20.08.2008. na Kupreškom polju; dva mužjaka 08.07.2009. u Čukliću; četiri mužjaka, četiri ženke i jato od 32 primerka 10.04.2010. u Čukliću; 15 primeraka 09.04.2011. u Čukliću.

Emberiza cirrus - Crnogrla strnadica

Devet primeraka 28.12.2008. u Sarićima; dva mužjaka i dve ženke 25.01.2010. u Sarićima; četiri mužjaka i tri ženke 08.03.2010. u Sarićima; jedan mužjak 28.03.2010. u Sarićima.

Emberiza cia - Strnadica kamenjarka

Četiri primerka 14.04.2009. u Vražiću; fotografisan jedan primerak 24.11.2011. u Sarićima.

Emberiza calandra - Velika strnadica

Dva primerka 10.04.2010. u Čukliću; četiri primerka 28.04.2011. kod ušća reke Janj u Plivu; četiri mužjaka pevaju 30.04.2011. u Pljevi; dva para 27.06.2011. u Rašču; jedan primerak se oglašava 08.06.2012. u Čukliću.

Fringilla coelebs - Zeba

Zabeležena na svim lokalitetima na istraživanom području; osam primeraka 20.08.2008. na Kupreškom polju; četiri primerka 20.08.2008. na Vitorogu; jedan mužjak 18.06.2009. u Čukliću; šest primeraka 15.08.2009. u Sarićima; 21 primerak 03.11.2009. u Sarićima; 27 primeraka 25.01.2010. u Sarićima.

Fringilla montifringilla - Severna zeba

Dva primerka 03.11.2009. u Sarićima; pet primeraka 01.02.2010. u Sarićima; 13 primerka 03.02.2010. u Sarićima; 15 primeraka 05.02.2010. u Sarićima; 17 primeraka 09.02.2010. u Sarićima; dva primerka 05.03.2010. u Sarićima; šest primeraka 10.03.2010. u Sarićima; jedan primerak 15.03.2010. u Sarićima; sedam primeraka od 04.02.2012. do 25.02.2012. u Sarićima.

Chloris chloris - Zelentarka

Osam primeraka 20.08.2008. na Kupreškom polju; jedan primerak 17.04.2009. u Strojicama; jedan primerak 04.04.2010. u Dubravi; jedan par 26.04.2010. u Dubravi; jedan mužjak peva 05.04.2011. u Dubravi; jedan par fotografisan 25.02.2012. na hranilicama u Sarićima.

Spinus spinus - Čižak

10 primeraka 20.08.2008. na Kupreškom polju; jedan primerak 07.03.2010. u Sarićima; 12 primeraka 16.10.2011. u Sarićima; 210 primeraka hrani se na jovima 30.10.2011. u Sarićima.

Cadruelis carduelis - Češljugar

Osam primeraka 20.08.2008. na Kupreškom polju; devet primeraka 14.09.2009. u

Sarićima; 32 primerka 15.10.2009. u Sarićima; šest primeraka 27.03.2010. u Sarićima; osam primeraka 18.04.2010. u Sarićima; šest primeraka 03.06.2010. u Sarićima; 14 primeraka 02.12.2010. u Novom Selu; 18 primeraka hrani se na crnim borovima 23.03.2012. u Sarićima.

Carduelis cannabina - Konopljarka

Osam primeraka 20.08.2008. na Kupreškom polju; jedan par 18.06.2009. u Čukliću; dva para 12.04.2010. u Sarićima; dva para 22.04.2010. u Sarićima; jedan par 28.03.2011. u Sarićima; tri mužjaka i tri ženke 22.04.2012. u Sarićima.

Serinus serinus - Žutarica

Jedan par 17.06.2009. u Sarićima; četiri primerka 11.09.2009. u Sarićima; šest primeraka 13.09.2009. u Sarićima; 24 primerka 27.03.2010. u Sarićima; osam primeraka 03.06.2010. u Sarićima; jedan primerak 28.03.2011. u Sarićima; osam primeraka 01.10.2011. u Sarićima; 12 primeraka 22.03.2012. u Sarićima.

Pyrrhula pyrrhula - Zimovka

Jedan mužjak se oglašava 19.08.2008. u Janjskoj prašumi; jedan mužjak 20.08.2008. na Vitorogu; dva mužjaka i dve ženke 08.03.2010. u Sarićima; jedan mužjak i jedna ženka 01.04.2010. u Dubravi; dva mužjaka i dve ženke 12.04.2010. u Sarićima; jedan par u svadbenoj igri 17.04.2011. u Čukliću; osam primeraka 28.02.2012. u Čukliću; 12 primeraka 10.03.2012. u Dubravi; jedan mužjak se oglašava 19.05.2012. u Čukliću; jedan mužjak 21.05.2012. u Dubravi.

Coccothraustes coccothraustes - Batokljun

Nekoliko ptica 18.08.2008. u Strojicama; jedan primerak 05.09.2009. u Čukliću; tri primerka 12.12.2009. u Dubravi; jedan primerak 09.02.2010. u Sarićima; pet primeraka 10.04.2010. u Čukliću; sedam primeraka 22.04.2010. u Dubravi; jato od 76 primeraka 26.02.2011. u Sarićima.

Passer domesticus - Vrabac pokućar

Veoma česta vrsta u naseljima u svim delovima istraživanog područja.

Passer montanus - Poljski vrabac

Dva primerka 17.06.2009. u Sarićima; četiri primerka 18.04.2009. u Čukliću; porodica sa pet mladunaca 22.06.2009. u Sarićima; osam primeraka 02.07.2009. u Sarićima; 27 primeraka 08.08.2009. u Sarićima; 48 primeraka 15.08.2009. u Sarićima; 51 primerak 30.08.2009. u Sarićima; sedam primeraka 01.02.2010. u Sarićima; četiri primerka 09.07.2010. u Pljevi; 70 primeraka na hranilicama 04.02.2012. u Sarićima.

Za neke od vrsta za koje je tokom terenskih istraživanja prikupljen dovoljan broj podataka, iznesena je procjena veličine gnezdeće populacije (Tabela 1).

Tabela 1. Procjena veličine gnezdeće populacije pojedinih vrsta po lokalitetima
Table 1. Overview of the breeding population numbers by sites

Vrsta Species	Lokalitet Site	Procena brojnosti (parova) Estimate of population numbers (pairs)
<i>Anas platyrhynchos</i>	Šipovo	10-15
<i>Perdix perdix</i>	Severozapad Kupreškog polja	10-15
<i>Coturnix coturnix</i>	Severozapad Kupreškog polja	40-50
<i>Tetrao urogallus</i>	Vitorog	4-8
<i>Bonasa bonasia</i>	Šljokića podovi, Vitorog	20-25
<i>Circaetus gallicus</i>	Šipovo	3-5
<i>Buteo buteo</i>	Šipovo	25-30
<i>Aquila chrysaetos</i>	Šipovo	2-3
<i>Falco peregrinus</i>	Šipovo	1-2
<i>Scolopax rusticola</i>	Vitorog	10-15

Osim vrsta koje su autori ovog rada zabeležili, za šest vrsta podaci su preuzeti iz literaturu i od pojedinaca, najčešće lovaca.

Cygnus olor - Labud grbac

Početkom 2011. godine četiri primerka u više navrata primećena na Plivi (M. Jandrić, viva voice).

Melanitta fusca - Baršunasti turpan

Ubijen na reci Plivi i poslat u Novi Sad na prepariranje (M. Jandrić, viva voice).

Bucephala clangula - Patka dupljašica

Preparat odstreljene jedinke se nalazi u restoranu „Tetrijeb“.

Tetrao tetrix - Ruševac

Po Raiser-u je neredovna gnezdarica Vitoroga (Raiser, 1896).

Phalacrocorax pygmaeus - Mali vranac

Preparat odstreljene jedinke se nalazi u restoranu „Tetrijeb“.

Tichodroma muraria - Puzgavac

Zabeležen na Vitorogu (Kotrošan et al., 2012).

Monticola saxatilis - Kos kamenjar

Prisutan na Vitorogu (Dročić, 2006).

Loxia curvirostra - Krstokljun

Gnezdi se na Vitorogu (Dročić, 2006).

Diskusija i zaključci

Prilikom ornitofaunističkih istraživanja okoline Šipova i Novog Sela u periodu 2005-2012. godine, ukupno je registrovano 153 vrste ptica. Ovaj broj vrsta oslikava približno stanje ornitofaune Šipova, ali određene tipične vrste još uvek nisu na području Šipova evidentirane, tako da je ukupan broj vrsta ovog kraja verovatno veći. I pored činjenice da ornitofaunu Šipova treba još dosta istraživati da bi se detaljno upoznali sa njenim sastavom, u ovom radu su, prvi put za ovo područje, izneseni podaci za veliki broj vrsta. U odnosu na istraživanja autora, tri vrste koje su potvrđene u zbirkama, nisu pronađene na terenu: baršunasti turpan, patka dupljašica i mali vranac. Lokalni lovci potvrđuju i labuda grbca, prisutnog na reci Plivi tokom zime 2010/2011. Pored preparata i sporadičnih nalaza lovaca, za ovaj kraj se navode i četiri vrste iz literature: puzgavac i kos kamenjar prisutni su na Vitorogu (Kotrošan et al., 2012), krstokljun se, po Dročiću (2006), gnezdi na Vitorogu, a tetreb ruševac je neredovna gnezdarica Vitoroga (Raiser, 1895). Međutim, tetreb ruševac se u Bosni i Hercegovini danas smatra iščezlom vrstom (Kotrošan i Papes, 2007). Od ukupnog broja vrsta ptica zabeleženih na istraživanom području svega pet vrsta nije registrovano na teritoriji opštine Šipova, već u Novom Selu (*C. pygargus*, *C. crex*, *A. otus*, *P. tridactylus* i *P. graculus*). U odnosu na ranija istraživanja na nivou Republike Srpske (Gašić, 2001; Obratil, 1983) za pet vrsta pronađenih u Šipovu nema savremenih podataka u Republici Srpskoj (*M. fusca*, *F. columbarius*, *A. melba*, *T. iliacus* i *P. collaris*). Za vrstu *F. columbarius* Gašić (2001) navodi da se ona verovatno više ne treba smatrati predstavnikom savremene ornitofaune Republike Srpske, dok nalaz naveden u ovom radu to opovrgava i prvi je nakon 20.01.1896. Zajedno sa vrstama determinisanim iz preparatorskih zbirki i iz literature, broj zabeleženih vrsta je 161. Ova cifra je posebno informativna ako uzmemo u obzir poređenje sa bolje istraženim planinskim područjima u regionu, a za koja postoje sledeći podaci: Lisina - 109 vrsta (Gašić, 2005), srednja Bosna - 160 vrsta (Dročić, 2005), Kopaonik - 180 vrsta, Durmitor - 163 vrste, Prokletije - 161 vrsta, Vlasinski region - 135, Tara planina - 130, itd. (Puzović & Grubač 1999). Uz detaljnija istraživanja plavnih zona uz reke, mozaičnih staništa uz naselja, šumske ornitofaune i jezera u okruženju, šanse su da broj vrsta dostigne 200, što bi Šipovo sa okolinom po broju registrovanih vrsta ptica približilo cifri od 229 pobrojanih za severozapadnu Bosnu (Obratil, 1983). Za neke od zabeleženih vrsta možemo reći da su posebno značajne. U tom smislu, na ovom području je prisutan veliki broj vrsta koje su na Balkanu postale retke: veliki tetreb, leštarka, zmijar, eja livadarka, sivi soko, buljina, troprsti detlić, siva žuna, sivi svračak, žutokljuna galica, planinski popić i druge.

Budući da je iznad Šipova u periodu od 2009. do 2012. zabeleženo 14.748 ždralova, a za monitoring preleta se ne može reći da je konstantan, možemo tvrditi da se Šipovo nalazi na bitnom migratornom putu ove vrste. Poseban je značaj lokaliteta Bare, jer su ždralovi više puta koristili ovu lokaciju za odmorište i prihranu tokom loših vremenskih uslova. Pored ovoga, značaj lokaliteta Bare kao migratorne stanice se ogleda i kroz interesantne nalaze drugih vrsta. Ovome posebno ide u prilog podatak da je 20.09.2011. procenjeno da se pored Plive na Barama hrani i odmara oko 3.000 jedinki gradske laste. Činjenica da se tokom zime na rekama Pliva i Janj sreće veliki broj ptica močvarica, možemo zaključiti da pomenute reke pružaju bitne resurse ovim vrstama. Ova pojava je još izraženija tokom veoma hladnih

zima. S obzirom da nikad ne lede, reke Janj i Pliva, tokom najhladnijih zimskih dana obezbeđuju siguran izvor hrane velikom broju vrsta ptica vodenih staništa.

Iako je još uvek nedovoljno istražen severozapadni deo Kupreškog polja, značaj ovog lokaliteta potvrđuje prisustvo velikog broja ptica grabljivica. Okolinu Novog Sela koriste ždralovi za odmorište i prehranu na njihovom selidbenom putu, kao i žutokljune galice.

U poslednjih 40 godina uništavanje staništa u opštini Šipovo uzelo je maha, pa se velike površine danas nalaze pod manje ili više izmenjenim prirodnim staništima. Ljudske aktivnosti danas svakako imaju najveći uticaj na šumske ekosisteme. Intenzivna seča šume sprovodi se još od vremena austrougarske vladavine (Zubić, 2009), a posebno je pojačana u poslednjih 15 godina. Od oko 22.000 ha površine pod šumama, danas je zaštićeno svega 295 ha Janjske prašume (Maunaga, 2005). Eksploatacija šumskih ekosistema ima najveći uticaj na vrste specijalizovane za život u očuvanim šumama: *T. urogallus*, *B. bonasia*, *P. tridactylus* i druge. Gnezdišne teritorije velikog tetreba u prašumi Janj, Vitorogu i okolnim planinama spadaju u značajnija staništa za ovu vrstu u Republici Srpskoj (Adamić *et al.*, 2006). Divlja gradnja u najvećoj meri predstavlja veliki pritisak na vodene ekosisteme, posebno u donjim tokovima reka Janj i Plive što se negativno odražava na opstanak i gnežđenje ptica vezanih za vodu, kako gnezdarica, tako i migratornih močvarica.

Posle uništavanja staništa, lov je najznačajniji ugrožavajući faktor na teritoriji Novog Sela i Šipova. Ovaj uticaj posebno dolazi do izražaja kada su u pitanju ugrožene dnevne i noćne ptice grabljivice, koje se ovde, iako zaštićene, smatraju izuzetnim lovačkim trofejom. Dobar primer je ruševac, koji je danas istrebljen u opštini Šipovo. U poslednjih 10 godina ubijena su tri sura orla, dva zmijara, veliki broj sova i drugih ptica. Zabeležen je i veliki broj preparata ptica grabljivica u lokalnim restoranima, kafanama i privatnim zbirkama. Ukoliko kontrola lova i dalje bude izostala na ovom području, sudbina ruševca mogla bi da zadesi i velikog tetreba, koji je zaštićen u svim zemljama u okruženju, zatim leštarku, jarebicu, šumsku šljuku i mnoge druge vrste.

Pored očuvane prašume Janj izvornost su zadržali i pojasevi subalpske smrčce i livada na Vitorogu. Male promene pretrpele su i livade i pašnjaci na Janjskoj i Kupreškoj visoravni, na kojima su od eksploatacionih aktivnosti zastupljeni održivo stočarstvo i ekstenzivna poljoprivreda. Zbog smanjenja stočnog fonda u posleratnom periodu, značajan deo ovih ekosistema izložen je zarastanju u žbunove gloga, kleke, divlje kruške i ruže, čime se smanjuje mozaičnost staništa, a samim tim i diverzitet prisutnih vrsta.

Zbog prisustva velikog broja retkih i ugroženih vrsta, kako na lokalnom, tako i na evropskom nivou, ovaj predeo zavređuje zakonsku zaštitu, koju za sada ima samo prašumski rezervat Janj. Pored toga, neophodno je pokrenuti kontinuiran monitoring i aktivnu zaštitu nekih vrsta, povećanje kapaciteta NVO sektora i organizovanje predavanja za jačanje ekološke svesti lokalnog stanovništva.

Zahvalnica

Autori se najsrdačnije zahvaljuju Marku Šćibanu i Milanu Ružiću na pomoći oko identifikacije nekih vrsta i savetima prilikom izrade ovog rada.

Literatura

- Anonim, 2004: Geografski položaj, prirodni i ekonomski resursi regije Banja Luka, Privredna komora Republike Srpske, Banja Luka.
- Adamič, M., Rapačić, Ž., Popović, Z., Kunovac, S., Koprivica, M., Soldo, V., Marković, B., Maunaga, R., Mičević, M., Ilić, V., 2006: Ugrožene vrste divljači u BiH. Maga projekt i Wald projekt, Banja Luka: 24-39.
- Bojović, B., Bursać, M., Bjelica, D., 2008: Prostorni plan Republike Srpske do 2015. godine. Urbanistički zavod Republike Srpske a.d., Banja Luka.
- Clements, J. F., 2007: The Clements Checklist of Birds of the World. 6th Edition. Cornell University Press, Ithaca, New York.
- Dročić, N., 2005: Prilog poznavanju faune ptica srednje Bosne. Bilten Mreže posmatrača ptica u Bosni i Hercegovini 1: 18-25.
- Dročić, N., 2006: Prilog poznavanju gniježđenja krstokljuna (*Loxia curvirostra*) i čička (*Carduelis spinus*) u Bosni i Hercegovini u periodu od 1974- 2006. Bilten Mreže posmatrača ptica u Bosni i Hercegovini 2: 9-19.
- Gašić, B., 2001: Rezultati novih istraživanja faune ptica Republike Srpske. Ciconia 10: 108- 127.
- Gašić, B., 2005: Prvi rezultati novijih istraživanja faune ptica na planini Lisini kod Mrkonjić Grada. Bilten Mreže posmatrača ptica u Bosni i Hercegovini 1: 3-11.
- Gašić, B., 2010: Gniježđenje surog orla *Aquila chrysaetos* (Linnaeus, 1758) na teritoriji Šipova. Bilten Mreže posmatrača ptica u Bosni i Hercegovini 6: 46-49.
- Kadić, J., Srdić, Lj., Kalinić, G., Gligorić, S., Savić, J., 2008: „Valorizacija kulturno – istorijskog i prirodnog naslijeđa opštine Šipovo“, u: Skovran, A, Ostojić-Ilić, N, ur. Kulturni pejzaž – savremeni pristup zaštiti kulturnog i prirodnog naslijeđa na Balkanu. Zbornik radova Prve regionalne konferencije o integrativnoj zaštiti, ECPD, Beograd.
- Kotrošan, D. i Papes, M., 2007: Popis ptica Bosne i Hercegovine zabilježenih od 1888. do 2006. Bilten Mreže posmatrača ptica u Bosni i Hercegovini 3: 9-38.
- Kotrošan, D., Dročić, N., Trbojević, S., Šimić, E., Dervović, I., 2012: Program IBA Međunarodno značajna područja za ptice u Bosni i Hercegovini, Ornitološko društvo „Naše ptice“, Sarajevo.
- Maunaga, Z., 2005: Studija „Prašume Janj i Lom“. Šumarski fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci, Banja Luka.
- Mitrić, V., 2005: Opština Šipovo-savremeni geografski razvoj. Diplomski rad. Prirodno matematički fakultet, Banja Luka.
- Obratil, S., 1983: Avifauna sjeverozapadne Bosne. Glasnik Zemaljskog muzeja – Sveska za prirodne nauke 22: 115-176.
- Puzović, S., Grubač, B., 1999: Ptice Stare planine i Vidliča. Elaborat. Zavod za zaštitu prirode Srbije, Beograd.
- Raiser, O., 1895: Divlje kokoši (Rasores) Bosne i Hercegovine. Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini 7: 445-452.
- Vasić, V. F., Simić, D. V., Stanimirović, Ž., Karakašević, M., Šćiban, M., Ružić, M., Kulić, S., Kulić, M., Puzović S., 2004: Srpska nomenklatura I. Dvogled 4 7-19.
- Vasić, V. F., Simić, D. V., Stanimirović, Ž., Karakašević, M., Šćiban, M., Ružić, M., Kulić, S., Kulić, M., Puzović S., 2005: Srpska nomenklatura II. Dvogled 5-611-19.
- Zubić, G., 2009: Brojnost i ugroženost velikog tetreba (*Tetrao urogallus*) na području Vitoroge u Republici Srpskoj. Glasnik Šumarskog fakulteta 100: 71-84.
- Zubić, G., 2010: Uticaj antropogenog faktora na stanište velikog tetreba ne području Vitoroge u Republici Srpskoj: Magistarski rad, Univerzitet u Beogradu, Šumarski fakultet, Beograd.

Summary

Ornithological research has never been conducted continuously in the vicinity of Šipovo and Novo Selo. Only sporadic data are available on several species, some of it dating back from the late 19th century. Over the recent decades, a small collection of preserved bird specimen was created by the local hunters, providing insight into the avifauna of the River Pliva. Some information can be gathered from local hunters, but this concerns only specific species that they are familiar with. The findings from this paper summarise data obtained from the recent research, carried out in the period from 2005 to 2012, with references to the previously known data and other sources. A total of 161 bird species have been recorded on the territory of Novo Selo and Šipovo. During the period from 2005 to 2012, 153 bird species were recorded by the authors. The hunters and earlier research conducted in this area were the source of data about the following six species: *Cygnus olor*, *Melanitta fusca*, *Bucephala clangula*, *Tetrao tetrix*, *Phalacrocorax pygmaeus* and *Loxia curvirostra*. In comparison with species reported by earlier studies and from other sources, we are able to announce one new species identified in the ornithofauna of Republika Srpska. On the other hand, no current data is available for five bird species that had been recorded in Šipovo, Republika Srpska, in the earlier years.